

hey.

Pozdravljeni učenci in učenke!

Smo že v „sredini“ 8. tedna „učenja na daljavo“.

V preteklih tednih si spoznal PODJETJE kot neke vrste gospodarsko skupnost in pomen podjetij za razvoj družbe, skupnosti.

Izziv: OGREVANJE MOŽGANČKOV

Da bo lažje razumevanje današnje snovi, ponovi naslednje pojme:

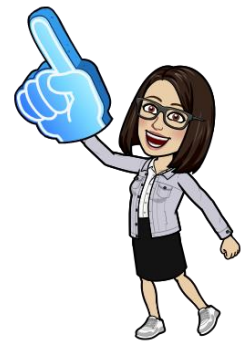
- podjetje
- delojemalec in delodajalec
- sindikat
- kapital
- kapitalistično gospodarstvo

Spoznal delovanje različni podjetij (javna in zasebna podjetja).

Ob koncu današnje ure boš razumel delovanje države in boš znal odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Kako država pridobi sredstva za svoje delovanje?
- Od kod državi denar, da lahko krije izgubo podjetij ob naravnih nesrečah?
- Kako država porabi sredstva?
- Kaj j to državni proračun?

Napiši naslov: GOSPODARSTVO IN DELOVANJE DRŽAVE

Vsakdo, ki kot delavec ali podjetnik pridobiva dohodke ali ustvarja dobiček, mora državi plačati določene **DAVŠČINE: takse, carine, trošarine, .**

Še enkrat pogledj plačilno listo, kjer je razvidno:

- kolikšna je plača delavca
- koliko prispevkov sta delodajalec in delojemalec plačala državi

prispevki

davki

Ob prejemu plačilne liste. Iz njega je razvidno, kolikšna je plača delavca in tudi koliko prispevkov sta delodajalec in delavec plačala državi.

Vrsta dela	Ure	Znesek
001 Redno delo	168,00	1.506,52
008 Praznik	16,00	143,48
051 Minulo delo		173,25
500 BRUTO		1.823,25
501 Davčna osnova		942,02
502 Prispevki		402,93
- Pokojninsko in invalidsko zav. (15,50%) - 282,60 EUR		
- Zdravstveno zavarovanje (6,36%) - 115,96 EUR		
- Zaposlovanje (0,14%) - 2,55 EUR		
- Starševsko varstvo (0,10%) - 1,82 EUR		
503 Dohodninske olajšave		478,30
504 Dohodnina		180,81
- Dohodnina sk.2 - (106,95 in 27,00% na razliko 273,57)		
505 NETO		1.239,51
700 Malica		128,52
702 Prevoz na delo		109,81
790 PDPZ - delavec iz neta		-30,00
900 Izplačilo	184,00	1.447,84
990 Premija za dodatno pok.zavarovanje		24,00

primer
plačilne liste

Tudi DRŽAVA je neke vrste podjetje, ki ponuja javne dobrine (storitve) kot so:

- zdravstvena oskrba v bolnišnicah
- Izobrazba v javnih šolah
- muzeji, knjižnice
- zaščita (vojska, policija)
- vodenje sodišč, države
- ceste, železnice
- informacije (radio, TV)

Stroške teh storitev je potrebno plačati oz. financirati.

DAVEK, PRISPEVKI,
TROŠARINE,
DIVIDENDE, CARINE

Za pregled nad državnim denarjem se pripravi finančni načrt države, ki se imenuje **PRORAČUN**. V njem so predvideni **vs**i **PRIHODKI** (prejemki) in **ODHODKI** (izdatki) države za 1 leto.

Proračun pripravi **VLADA**, sprejme ga **DRŽAVNI ZBOR** v predpisanem postopku.

Država pridobi denar na različne načine:

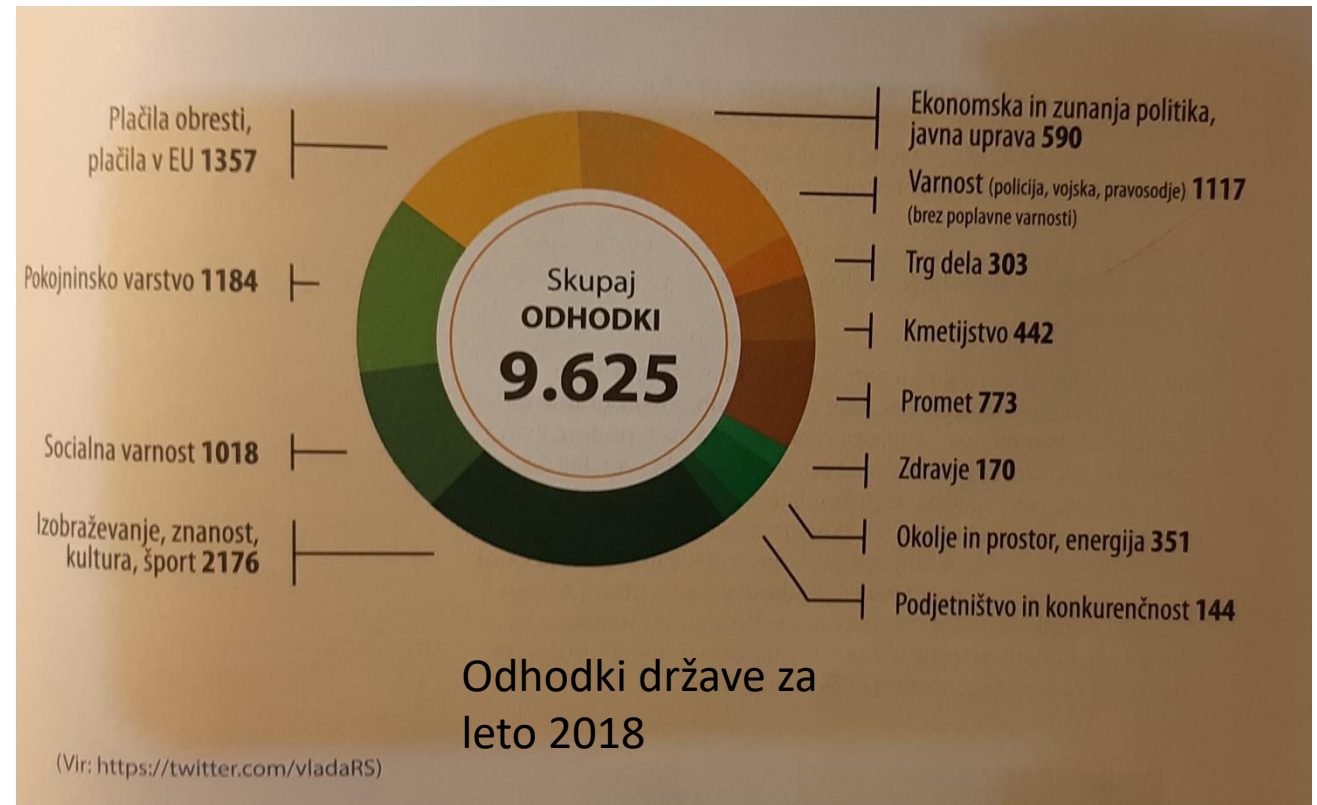
- DAVKI (plačajo posamezniki in podjetja)
- PRISPEVKI (plačujejo delodajalci, delojemalci)
- TROŠARINA (poseben prispevek, ki se plačuje od prodaje goriva, kurilnega olja, alkohola, tobaka)
- DIVIDENDE (del dobička, ki ustvari podjetje, katerih lastnik je država)
- OSTLI PRISPEVKI (prispevek za ceste ob registraciji avta, donacije, carine,...)

V U poišči in zapiši razlago pojma DAVKOPLAČEVALEC.

KAKO DRŽAVA PORABI SREDSTVA?

Oglej si sliko in naštej za kaj je država porabila denar.

- Za kaj porabi največ denarja?

Slika prikazuje proračun države za leto 2014.

Lepo so razvidni PRIHODKI IN ODHODKI.

Natančno poglej in ugotovi ali je imela država več prihodkov ali odhodkov?

V U poišči ustanovo, ki nadzira porabo denarja v državnem proračunu?

Država lahko porabi več denarja kot ga **ZBERE** v državnem proračunu. Če so izdatki večji od prihodkov, ima država **PRORAČUNSKI PRIMANKLJAJ**. Država se mora **ZADOLŽITI**.

Ta dolg se imenuje **JAVNI DOLG**. Država ga mora postopno odplačevati in posledično ostane man denarja za bolnišnice, ceste, šole, knjižnice itd.

Če so odhodki manjši od prihodkov, ima država **PRORAČUNSKI PRESEŽEK**.

Navedi nekaj stvari, za katere se porabi denar v traku:

- OBRAMBA .....
- ZDRAVSTVO .....
- ŠPORT, KULTURA IN RELIGIJA .....
- DRUGE STORITVE JAVNE UPRAVE .....

Preveliko zadolževanje države je lahko glavni vzrok za FINANČNO KRIZO v državi.
Država krizo rešuje tako, da zmanjša izdatke in povečuje prihodke.

Manjše pokojnine, plače javnih
uslužbencev, manj izdatkov za
investicije..

V okvir zapiši nekaj primerov, kako lahko država poveča dohodek.

Koga prizadene takšen ukrep in kakšne
so lahko posledice?

Koga prizadene takšen ukrep in kakšne
so lahko posledice?

Izziv: NEKAJ ZA KONEC

Kaj je po tvojem mnenju v današnjem **kapitalističnem gospodarstvu** dobro in kaj slabo? Na kratko utemelji svojo odločitev.

- a) V trgovinah lahko izbiramo med vedno večjim številom podobnih izdelkov.
- b) Industrija vedno bolj izkorišča naravna bogastva na našem planetu.
- c) Razlike med premožnimi in revnimi državljani so v državi vse večje.
- d) Večina ljudi se mora vse življenje učiti.
- e) Nihče nima zagotovljene službe.
- f) Izdelki, ki jih kupujemo, hitro zastarijo, vsako leto pridejo v trgovine novi izdelki.
- g) V medijih je vse več oglasnih sporočil.
- h) V tovarnah vedno več dela opravijo računalniki in roboti.
- i) Vse več ljudi ima v življenju en sam cilj – hitro obogateti.
- j) Delavec redno pošilja delavce na zaposlene.
- k) Mnoga podjetja povečajo dobiček tako, da nekaj zaposlenih odpustijo.

Izberi 5 trditev. Utemeljitev tvojega mnenja (dobro/slabo) nato zapiši v zvezek.

Izpolni t.i. izstopni listek. Namenjen je ponovitvi snovi, ki si jo predelal.

Prepiši ga v zvezek, ga izpolni in nato poslikaj.

Fotografijo izstopnega listka in fotografijo tabelnega zapisa mi nato, **do ponedeljka, 18.5.2020**, pošlji na moj e naslov (urska.marcic@guest.arnes.si).

Izstopni listek: GOSPODRSTVO IN DELOVANJE DRŽAVE

Naučil-a sem se:

- a)
- b)
- c)

Najbolj zanimivo se mi zdi:

Naloga, ki je nisem znal rešiti:

Vprašanje za učiteljico:

BYE!

